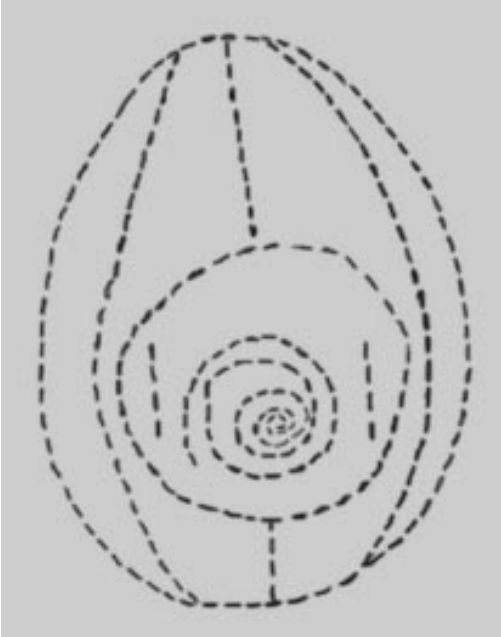

GILLES DELEUZE–FELIX GUATTARI

Hogyan készítsünk magunknak szervek nélküli testet?

1. ábra: Dogon tojás

Önöknek mindenképpen van már egy (vagy több) ilyen testük, és nem azért, mert ez eleve adott vagy készen áll – noha bizonyos tekintetben ténylegesen megvan –, de minden esetre önök előállítanak egyet a maguk számára, nem lehetnek meg nélküle – és ő megvárja magukat, ez egy gyakorlat, egy elkerülhetetlen kísérlet, mely már a vállalkozás kezdetén be van fejezve, de nem jön létre, hogyha nem kezdik el megvalósítani. És nem is túlságosan megnyugtató, mert kudarcot lehet vallani. Vagy hátborzongató lehet, esetleg halálba kergetheti önt. Legalább annyira vágy, mint vágytalanság. Egyáltalán nem egy fogalom, egy képzet, hanem inkább eljárás, eljárások gyűjteménye.

A Szervek nélküli Testet nem érzük soha el, nem érhetjük el, de mindig útban vagyunk felé, mert az egy határvonal. Azt kérdezzük, mi is az SznT? De ekkor már rajta vagyunk: csúszva-mászva, mint egy féreg, tipegve, akár a vakok, vagy örültként rohanva, mint a sivatagi vándorok vagy a sztyeppék nomádjai. Rajta alszunk, virrasztunk, vívjuk harcainkat, verekszünk és verettetünk, helyünket keressük, ahol megismerjük soha nem hallott szerencsénket, bámulatos bukásainkat, amelybe behatolunk, és amely belénk hatol, amit szeretünk. 1947 november 28-án Artaud hadat üzen a szerveknek: *Istenítélettel végezni*, „mert kössenek fel, ha úgy tetszik, de higgyék el, nincs fölöslegesebb dolog, mint a szervek.” Ez nemcsak radiofonikus, hanem biológiai és politikai kísérlet is, kihíva maga ellen a cenzúrát és az elnyomást. Corpus és Socius, politika és kísérlet. Nem engedik, hogy az ember zavartalanul kísérletezzon.

Az SznT már útban van, amikor a testnek elege lesz a szervekből, és félre akarja állítani, esetleg elveszíteni őket. Mindenesetre hosszú folyamat ez: – a *hipochonder testtől*, ahol a szervek szét vannak ronszolva, a rombolás már kész állapot, semmi más nem történik, „X kisasszony azt állítja, hogy nincs már agya, sem idegei, sem melle, sem gyomra, sem belei, és már csak a szétesett test csontjai és bőre maradt, saját szavaival mondta ezt”; – a *paranoiás testig*, melyben a test egyrésztől szüntelen támadásoknak van kitéve, másrésztől folyamatosan meg is erősítik a külső energiák („hosszú ideig élt gyomor nélkül, belek nélkül, szinte tüdő nélkül, ronsolt nyelöcsővel, húgyhólyag nélkül, szétmorzsolts bordákkal, néha részben megette saját gégejét, és így tovább, de az isteni csodák mindig újraalkották azt, ami szétromlott.”); – a *szizofrén testtől*, mely aktív harcot folytat saját szervei ellen, még a katonák árán is; az *elkábított testig*, kísérleti skizo: „az emberi szervezet botrányosan tökéletlen – egy száz

és egy végbélnyílás helyett, melyek igen könnyen elromolhatnak, miért nincs inkább egy többfunkciós nyílás, mely a táplálkozást és a székletürítést egyaránt szolgálja? Be kellene falazni az orrot és a száját, feltölteni a gyomrot, és egy szellőzővezeték fúrni egyenesen a tüdőbe, ahogyan ezt már a legelején meg kellett volna csinálni.”¹ – végül pedig a *mazochista testig*, melyet a fájdalom felől vizsgálva igencsak félreértünk, mert ez az SznT esete, szadizmus és szajhaság által összevarrja magát, összevarrja a szemeket, a végbélnyílást, a húgycsővet, a melleket, az orrot; felfüggeszti magát, hogy megállíthassa a szervek munkálkodását, megnyúzza magát, mintha a szervek a bőrhöz tartoznának, megtömi, elfojtja magát, hogy minden jó szorosan legyen rekesztve.

Miért az összevarrt, üveges, katatón, kiszívott testek eme gyászos serege, hogyha az SznT mégis vidámsággal, eksztázissal és tánccal van telítve? Mire valók tehát ezek a példák, miért kell áthaladnunk rajtuk? Kiürített testek a teli testek helyett. Mi történt itt tulajdonképpen? Vajon kellő elővigyázatossággal jártak el önök? És itt nem bölcsességről, hanem elővigyázatosságról van szó, egy dózis belőle, mint minden kísérlet immanens szabálya: befecskendezett elővigyázatosság. Sokan kudarcot vallanak ebben a csatában. Vajon annyira veszélyes dolog megelégni azt, hogy csak a szemünkkel látunk, a tüdőnkkel lélegzünk, a szánkval nyelünk, az agyunkkal gondolkodunk, meg a végbél, meg a nyelőcső, meg a karok? Miért ne járjunk a fejünkön, énekeljünk az orrcimpánkkal, lássunk a bőrünkkel, lélegezzünk a gyomrunkkal: egyszerű Dolog, Entitás, Telített test, mozdulatlan Utazás, Anorexia, Bőrlátás, Yoga, Krisna, Love, Experimentum. És itt így szól a pszichoanalízis: Megállj, szerezzék vissza énjeiket, de erre nekünk azt kell válaszolni, hogy: Tovább, nincs megállás, még mindig nem találtuk meg Szervek nélküli Testünket, még nem szedtük szét magunkat kellő mértékben. Helyettesítsük a visszaemlékezést a felejtéssel, az interpretációt az experimentációval. Keressük meg az SznT-t, mindenképpen sikerüljön a kísérlet, mert ez élethalál kérdése, a fiatalság vagy öregség kérdése, szomorúság vagy vidámság kérdése. Minden játszma itt játszódik, minden ezen áll vagy bukik.

„Ürmöm, (1) kötözz az asztalhoz, igen szorosan, tíz-tizenöt percig, amíg a szerszámokat előkészít-

ted; (2) aztán legalább száz ostorcsapás, majd néhány perc szünet; (3) aztán elkezdted a varrást, bevarrod a fitymanyílást, a bőrt hozzávarrod a makkhoz, megakadályozva, hogy hátrahúzódjon, majd hozzávarrod a herezacskókat a combok bőréhez. Összevarrod a melleket, de igen erősen, négy öltéssel mindegyik bimbón. Össze is kötheted őket egy gatyamadzaggal. – És most rátérhetsz a második fázisra: (4) választhatsz: vagy a megfordítasz az asztalon és a megkötözött hasamra fektetsz, lábaimat összefogva, vagy keményen az oszlophoz erősíthetsz, csuklóimat, lábaimat összekötözve. (5) Most fenekemre és combomra legalább száz ostorcsapást mérsz, majd (6) összevarrod a farpofáimat, a félétkék teljes felületén. Mindezt igen erősen, dupla cérnával, minden öltést jól meghúzva. Hogyha az asztalon fekszem, most az oszlophoz kötözöl, (7) a fenekemet ötvenszer megkorbácsolod, (8) hogyha keményebbre akarod fogni a tortúrát, hogy halálos fenyegetésem még egyszer rám szabadítsd, összevarrt fenekembe gombostűket szúrhat. (9) Most hozzáerősíthetsz a székhez és melleimet harminc-szor megkorbácsolva kisebb gombostűket szúrhat. belém, hogyha akarod akár vörösrre is izzíthatod előtte a lángon, mindegyiket, vagy csak néhányat közülük. A kötésnek, mely a székhez feszít, igen erősnek kell lennie, a csuklók pedig hátrahajtva, hogy a mellkas kiemelkedjen. És hogyha égetésekről nem beszéltem, az csak azért van, mert hamarosan egy orvosi vizitre kell mennem, és az égetett sebek nagyon lassan gyógyulnak.” – Mindez nem fantazma, hanem egy program, mely jól mutatja a két nézőpont különbségét: a pszichoanalízis fantáziaképet lát ott, ahol a kísérlet Anti-pszichoanalitikus megközelítése programot. Fantáziakép, értelmezés, mely maga is értelmezésre szorul, és a program, mely a kísérlet motorja. Az SznT az, ami megmarad, amikor minden elveszett. És amit elvesztünk, az pontosan a fantazma, a jelentések és szubjektívációk együttese. A pszichoanalitikus az ellenkezőjét cselekszi: mindent fantáziaképekre fordít le, mindent a fantazmák aprópénzére vált fel, de míg megőrzi a képet, tökéletesen elhibázza a valóságot, mert elkerüli a Szervek nélküli Testet.

Valami történet fog, és valami már most történik. De ezt ne tévesszük össze azzal, ami az SznT-vel történik, és azzal a módszerrel, amely a létrehozását teszi lehetővé. Mégis, az egyik a másikba van

¹ William Burroughs: *Le festin nu*. Paris, Gallimard, 1959. 146.

beleágyazva. Honnan származik az a két fázis, melyet a fentebb idézett levél emleget? *Miért szükséges, hogy ezt a két fázist ilyen pontosan elkülönítsük*, mikor mindkét szakaszban ugyanaz történik, varratok és ostorcsapások? Az egyik szakasz az SznT elkészítését szolgálja, a második a működésbe állítását, a keringés megindítását teszi lehetővé, és bár ugyanazok a technikák uralják mindkét szakaszt, szükség van a megismétlésekre, ismételt végrehajtásokra. Ami biztos az, hogy a mazochista megteremti saját SznT-jét, mégpedig oly módon, hogy ez a test már csak a fájdalom váltakozó intenzitású áramlatainak, a *fájdalomhullámoknak* lehessen terepe. Nem igaz, hogy a mazochista keresi a fájdalmat, de ugyanolyan hamis azt állítani, hogy a gyönyört valamilyen különösen felforgató, elferdült módon keresi. Egy SznT-t keres, de egy olyan testet, melyet nem tölthet ki, nem járhat át csak a fájdalom, olyan módon és azokkal a feltételekkel, amelyeket létrehozásakor meghatároz. A fájdalmak a mazochizmus populációi, falkái, módozatai, abban a sivatagban, melyet létrehoz és elhíhet. Ugyanígy működnek a drogozott testben a *hideghullámok*, a változó intenzitású hőérzetek. Mindenfajta SznT-vel kapcsolatban fel kell tennünk a következő kérdéseket: (1) melyik típushoz tartozik, hogyan készült, milyen eljárások és eszközök felhasználásával (melyek már előre meghatározzák, hogy mi fog történni) (2) Milyen módusai vannak, mi történik, milyen variációkkal, milyen meglepetéseket, váratlan eseményeket idéz elő az elvárttal szemben? Röviden: mindig fennáll az analízis és szintézis egyfajta kapcsolata az SznT típusa és aközött, ami rajta történik: *a priori* szintézis, mivel az adott módban valami mindenképpen történni fog, de azt nem tudhatjuk, hogy tulajdonképpen mi lesz az; másrészt végtelen analízis, mert ami az SznT-ben létrejön, az már e test létrehozási folyamatának is része, melyet már magában foglal, vagy a felületén hord, de csak végtelen átmenetek, megoszlások, melléktermékek árán. A kísérletezés nagyon kényes módja ez, hiszen nincs szükség a módusok stabilitásának pillanataira, vagy a típusok közti átcsúszásra: a mazochista, a drogos teste folyamatosan sűrűdik azokkal a veszélyforrásokkal, melyek, ahelyett, hogy megtöltenék, kiűrik Szervek Nélküli Testüket.

Kétféleképpen lehet kudarcot vallani, de tulajdonképpen mindkét típus ugyanoda vezethető

vissza, ugyanazok a veszélyek. Először az SznT létrehozásának mozzanatában, másodsorban abban, hogy történik-e valami vagy sem az így létrejött testben. Azt hisszük, hogy létrehoztunk egy jó SznT-t, jól választottuk meg a Helyszínt, az Erőt, a Kollektívát (mindig van egy társaság, akkor is, hogyha teljesen egyedül vagyunk), de megdöbbenésünkre mégsem történik semmi, nem kering semmi, vagy valami eltorlaszol minden működést. Egy ilyen paranoiás pillanat, egyfajta torlasz vagy szédelgős gomoly szépen kirajzolódik az ifjabb Burrows *Speed* című könyvében. Perbe lehet-e fogni ezt a veszélyes mozzanatot, ki kell-e űzni a torlaszt, vagy épp ellenkezőleg, „szeretni, tisztelni és szolgálni kell az örületet, minden felbukkanásakor”? Akadályozni és akadályba ütközni; ez vajon nem az intenzitás újabb formája? Minden esetben meghatározni, hogy mi történik, és mi nem történik, mi az ami mozgat és akadályoz. Akárcsak Lewin hús-körforgásában: valami a csatornákon keresztül folyik, melynek szakaszait ajtók szabják meg, ajtónállókkal, áthaladókkal.² Ajtónyitók és csapdázárók, Malabarok és Fierabras-k. A test már nem más, mint szelepek, sziták, zsilipek, közlekedő edények: mindegyiknek tulajdonneve, benépesítik az SznT-t, Metropolis, melyet ostorral kell irányítani. Kik népesítik be, mi történik, és mi akadályoz?

Egy SznT úgy van megalkotva, hogy csakis intenzitások lakhatják, foglalhatják el. Csak az intenzitások haladnak és keringenek. Az SznT még nem színpad, nem egy hely, de még nem is egy talapzat, melyen történni fog valami. Sem egy fantazmának, sem az interpretációnak nem árul el semmit. Az SznT egyszerűen hagyja átvonulni az intenzitásokat, létrehozza és szétteríti őket egy olyan *spatiumban*, mely maga is intenzív, kiterjedés nélküli. Nem is tér a térben, csak anyag, mely ilyen-olyan mértékben elfoglalja a teret – úgy, ahogy ez a létrejövő intenzitásoknak megfelel. Ő maga az erőteljes, meg nem formált, nem rétegzett anyag, az intenzív mátrix, az intenzitás = 0; de ebben a nullában nincs semmi negatív, hiszen nem létezhetnek sem negatív, sem ellentétes intenzitások. Anyag egyenlő energia. A valóságot a nullából kiindulva, intenzív nagyságként létrehozni. Ezért kezeljük úgy az SznT-t, mint egy teli tojást, a szervezet kiterjedése előtti állapotban, amikor a szervek nincsenek még kialakulva, a rétegek megalakulása előtt. Egy inten-

² A hús körforgásának és áramlatainak leírását egy amerikai családban lásd Kurt Lewin: „L'écologie psychologique.” *Psychologie dynamique*, P. U. F., 1959. 228–243.

zív tojás, mely tengelyek és vektorok, grádiensek és küszöbök által határozza meg önmagát, továbbá az energia-áramlás dinamikus tendenciái, egyes csoportosulások kinematikus áthelyezése, migrációk jellemzik; és mindez függetlenül a járulékos formák szerepétől, mivel itt a szervek csakis tiszta intenzitásokként jelennek meg és működnek.³ A szerv átalakul, amint átlép egy küszöböt, amint megváltozik egy grádiens. „A szervek elvesztik minden konstanciájukat, melyet elhelyezkedésüknek vagy szerepüknek köszönhetnek, (...) a végbélnyílás kifakad, kinyílik a székeléshez, majd visszazáródik, (...) a teljes szervezet színt és textúrát változtat – olyan allotróp variánsok, melyeket a tizedmásodpercek szabályoznak.”⁴ Tantrikus tojás.

Végso soron az SznT nagykönyve vajon nem Spinoza *Etikája*? A tulajdonságok az SznT típusai vagy műfajai, anyagok, erők, Null-intenzitások, mint produktív mátrixok. Módusz minden, ami áthalad: hullámok és rezgések, migrációk, küszöbök és grádiensek, ilyen vagy olyan testtípus intenzitásgörbéi, mátrixai. A mazochista testet elgondolhatjuk az anyag egy jellemvonásaként vagy típusaként, a benne létrejövő intenzitások, fájdalommódusok kíséretében: kezdve az összevarrással – mely az ő 0 foka. A bedrogozott test a másik jellemző anyagtípus, sajátos intenzitásfokaival együtt, kezdve az abszolút Hidegtől = 0. („A drogosok folyamatos rettegésben éltek attól, amit ők Nagy Hidegnek neveztek, és fekete kabátjuk gal-lérját felemelve öklüket csiszaradt nyakukhoz szorították (...). Mindez csak mozi: a drogos nem akar melegben lenni, hanem friss levegőn, a hidegben, a Nagy Fagyban. De a hidegnek a droghoz hasonlóan kell elérnie őt, nem kívülről, az semmit sem használ neki, hanem saját belsőjéből kell előállnia, hogy nyugodtan hátradőlhessen, olyan merev hátgerinccel, mint egy befagyott hidraulikus emelő, miközben anyagcseréje az abszolút Nullára csökken...” stb.). Hogy valóban elképzelhető-e egy ilyen anyag, mely az összes többi anyag helyett áll, az annak a függvénye, hogy miként vélekedünk a következő kérdésre: *létezik-e az összes SznT-t összefogó együttes?* Viszont, ha az SznT már eleve egy határvonal, mit mondhatunk az összes SznT csoportjáról?

Ez már nem az Egy és a Több kérdésköre, hanem a fúzió sokaságáé, mely teljességgel feloldja az egy és a több minden szembenállását. Az anyagi tulajdonságok formális sokasága ez, mely ezáltal az anyag ontológiai egységét hozza létre. Egy anyagfolyammá olvad össze minden tulajdonság és az intenzitás különféle formái, és ez egyben az adott forma intenzitásainak a kontínuumát is képezi, egyazon típus vagy attribútum keretében. Minden anyag kontínuuma az intenzitásban, minden intenzitás kontínuuma is az anyagban. Ez az SznT megszakítatlan folytonossága. Az SznT immanencia, immanens határ. A drogosok, a mazochisták, a skizofrének, a szeretők, minden SznT leborul Spinoza előtt. Az SznT a vágy *immanenciamezeje*, a vágnak megfelelő *konzisztenciasík*, (hogyha a vágyra, mint produkciós folyamatra gondolunk, anélkül, hogy bármilyen külső tényezőre utalnánk, csak a hiányra, mely elmélyíti, és a gyönyörre, mely betölti.

Minden esetben, hogyha a vágyat elárulják, kiátkozzák, kitépik immanenciamezejéből egy papot kell a háttérben gyanítanunk, aki háromfejű átkát szórta a vágyra: egyik a tiltó törvény, másik a külső szabály, harmadik a transzcendens ideál. Északnak fordult a pap, és ezt mondta: a Vágy hiány (hogyan is lehetne, hogy ne hiányozzon az, amire vágyakozunk?) A pap végrehajtja az első áldozatot, melyet kasztrációnak hívnak, és az észak minden férfiája és nője felsorakozik mögötte, együtt kiáltva: „a hiány, a hiány a közös törvény”. Majd dél felé fordulva a vágyat a gyönyörrel társítja. Merthogy vannak hedonista papok, sőt orgiasztikusak is. A vágy megkönnyebbül a gyönyörben, és nemcsak a megszerzett gyönyör némítja el egy pillanatra a vágyat, hanem már maga a megszerzés is megszakításának egy módja, a vágy hirtelen elsütése és a tőle való azonnali eloldódás. A gyönyör egy löveg: a pap végrehajtja a második áldozatot, melynek maszturbáció a neve. Majd, keletnek fordulva, így kiált: Az élvezet lehetetlen, de a lehetetlen élvezet bele van íródva a vágyba. Hisz ilyen az Ideál, a maga lehetetlenségében, „az élet hiány, mely élvezésre vágyik”. A pap ekkor elvégzi a harmadik áldozatot, melynek neve a fantazma avagy az ezeregy éjszaka, a százharz nap, amíg a keleti emberek ezt éne-

³ Ajbert Dalcq: *L'œuf et son dynamisme organisateur*. Albin Michel, 1941. 95.: „A formák a kinematikai dinamizmusok szemszögéből meglehetősen esetlegességet mutatnak. Hogy létrejön-e egy nyílás, vagy sem, az mellékes. Csak a vándorló mozgás folyamata számít, csak tiszta kronologikus és mennyiségi variációk teszik, hogy egy invaginatio helyett egy rés, repedés vagy egy primitív vonal jelenjen meg.”

⁴ William Burroughs: i.m. 21.

kelték: Igen, mi leszünk a fantazmáitok, ideálotok és lehetetlenségeitek, a tietek és a mieink egyaránt. A pap nem fordult nyugatra, tudta, hogy azt egy konzisztenciamező tölti ki, és úgy gondolta, hogy ezt az irányt Herkules oszlopai torlaszolja el, se-hova sem vezet, a terület lakatlan. Mégis ez az a hely, ahol a vágy meglapult, a nyugat volt a legrövidebb útja a keletnek és a többi újra felfedezett vagy kisajátított irányynak.

A pap alakjának legújabb megtestesülése a pszichoanalitikus, a maga három alapelveivel: Öröm, Halál és Valóság. Az analitikus kétségtelenül kimutatta, hogy a vágy nincsen alávetve a szaporodásnak, de még a genitalitásnak sem. Ez volt az ő modernizmusa. De megőrizte a lényegét, és annak is újabb módjait találta fel, hogy miként írható bele a vágyba a hiány negatív törvénye, az öröm külső szabálya vagy a fantazma transzcendens ideálja. Vegyük a mazochista bemutatását: hogyha épp nem a halálvágy nevelésének motívumát hozza fel, akkor azt feltételezi, hogy a mazochista, akárcsak mindenki más, a gyönyört keresi, de ezt csak fájdalom és a fantazmatikus megalázások során érheti el, melyek feladata, hogy egy igen mély belső félelmet csillapítson vagy megidézzen. Ez így pontatlan: a mazochista számára a fájdalom az ár, melyet meg kell fizetnie, de nem azért hogy végül az örömhöz jusson, hanem hogy megtagadja azt az álkapcsolatot, mely a vágyat az örömmel egyfajta külső mérték alapján köti össze. Az öröm nem olyan dolog, amely csak a szenvedés felé tett kitérével közelíthető meg, hanem olyan, melyet a legvégsőkig késleltetni kell, megszakítva a pozitív vágy folytonos vonalát. Van a vágnak egy immanens gyönyöre, mintha önmagával töltené ki saját magát és képzetét, melyben semmi hiány, semmi lehetetlen nincsen, mely nem a vágyal mérhető, mivel ez osztja el az élvezet intenzitásait, és megakadályozza, hogy a szorongás, a szégyen, a bűnösség érzete áthatoljon rajta. Röviden fogalmazva, a mazochista a szenvedést egy szervek nélküli test létrehozására használja, hogy megteremtse a vágy konzisztenciamezejét. Hogy erre vannak más, kétségtelenül jobb módszerek, procedúrák is, mint a mazochizmus, az már más kérdés; elég legyen belátni, hogy néhányunknak ez tűnik a leginkább megfelelőnek.

Képzeljünk el egy olyan mazochistát, aki nem volt még analitikusnál: „A PROGRAM... Éjszaka he-

lyezzük fel a kantárokat, és lánccal erősítsük a kezeket a legegyszerűsebben a zablához, vagy a széles övhöz, amint visszatértünk a fürdőből. Időhúzás nélkül tegyük fel a teljes hámot, a kantárszárat és a hüvelykcsorítókat, erősítsük ez utóbbiakat a hámoshoz. A hímvesszőm legyen egy fémtokba zárva. Lovagoljunk a gyeplő használatával napi két órát, nappal vagy esténként, a gazda kívánsága szerint. Elzárás három vagy négy napig, a kezek legyenek mindig jól megkötözve, a gyeplő hol megfeszítve, hol kiengedve. A gazda sose közeledjen lovához ostor nélkül, és mérjen is mindig néhány csapást. Hogyha az állat türelmetlen vagy lázongani kezd, a szíjakat jobban meg kell feszíteni, a gazda megragadja a kantárszárat és szigorú büntetést mér az állatra.”⁵ Mit is csinál tulajdonképpen a mazochista? Egy lovat utánoz, az Equus Eroticust, de nem ez a lényeges. A ló, és a gazda-idomár semmiképpen sem az anya vagy az apa képei. Itt teljesen más zajlik, egy olyan állattá válás, mely a mazochizmus lényege, az erők kérdése. Ezt a mazochista így mutatja be: „Az idomítás axiómája – lerombolni az ösztönös erőket és a közvetített erőkkel helyettesíteni azokat.” Végző soron nem is annyira rombolásról, mint cseréről és egyfajta keringésről van szó („az, ami a lóval történik, velem is megeshet”). A lovat idomítják: ösztönös erői helyébe a ember saját akaratát közvetíti, mely abban nyilvánul meg, hogy irányítja, kiválógatja, dominálja az állat saját erőimpulzusait. A mazochista a jelek kifordítását hajtja végre: a ló átruházza rá közvetített erejét, azért hogy a mazochista ösztönös erőt sikerüljön megszelídíteni, legyőzni. Két sort látunk: egyfelől a lóét (ösztönös de az idomítás által közvetítetté váló erők), a másik oldalon pedig a mazochistáét (a ló által közvetített erők, az ember ösztönös ereje). Az egyik sor a másikra vetül, keringeni kezdenek egymásban: az erők felnagyítása zajlik, az intenzitások keringése. „A gazda”, vagy inkább a lovaglókisasszony biztosítja az erők átalakítását és a jelek átfordítását. A mazochista tehát egy olyan szerveződést hozott létre, mely egyszerre kijelöli és megtölti a vágy immanenciamezejét, míg a ló és lovas együtt egy szervek nélküli testet, azaz egy konzisztencia-síkot alkot. „Célok: hogy szüntelenül figyeljem és várjam gesztusaid, parancsaid, és hogy apránként minden el-lenszegülést váltson fel a kettőnk lényének teljes összeolvadása. (...) Ehhez pedig az szükséges, hogy

⁵ Roger Dupouy: „Du masochisme.” *Annales médico-psychologiques*, 1929/ II. 397–405.

már csak csizmádra gondolva is, anélkül, hogy ezt beismerném, félelem fogjon el. Így tehát, *nem a nők lábai vannak hatással rám*, és ha öleléseket parancsolsz rám, hogyha úgy tartja kedved, vagy hogyha érezteted velem azokat, tested lenyomatát adod nekem, mint ahogy sosem volt benne részem, és amelyet más módon sohasem kaphatnék meg.” A lábak még mindig szervek, de a csizma már csak egy intenzitásmezőt határoz meg, mint egy lenyomat, vagy az SznT egyik zónája.

Hasonlóképpen, vagy talán teljesen másmilyen módon, hibás lehet, hogyha az udvari szerelmet a hiány törvényének egy módozataként vagy a transzcendens ideál felől közelítjük meg. A külső gyönyörrel való lemondás, vagy annak késleltetése, esetleg a végtelenig kinyújtva, a meghódítottság egy állapotáról tanúskodik, melyben a vágy semmit sem hiányol, önmagával telik ki, és felépíti saját immanenciamezejét. A gyönyör forrása egy egyén vagy téma iránti vonzódás, mely az egyedüli módja annak, hogy magunkat „visszaszerezzük” a vágy itt elkezdődő folyamatában. Minden öröm, még a legmesterségesebb is, reterritORIZÁCIÓKÉNT működik. De egyáltalán szükséges-e magunkat visszaszerezni? Az udvari szerelem nem kedveli az ént, sem az égi vagy vallásos szerelem egész univerzumát. Egy szervek nélküli test jön létre, itt, ahol az intenzitások elvonulnak, és olyan teret idéznek elő, melyben nem válik külön az én és a másik, és nem egy magasabb általánosság vagy egy nagyobb kiterjedés nevében, hanem olyan egységesség tekintetében, melyeket már nem tudunk valaki sajátjaként meghatározni, olyan identitások, melyek már nem nevezhetők extenzívnek. Az immanenciamező nem a benső része, de ugyanakkor nem is egy külső énből, vagy nem-énből származik. Olyan valami, amit leginkább az abszolút Kívülinek nevezhetünk, mely nem ismeri az Ént, mert a külső és belső egyaránt ugyanannak az immanenciának a része, melyben kiformalódnak. Az udvari szerelem „gyönyöre”, a szívek cseréje, a lovagi próba, avagy a „roham”: mindent szabad, ami nem a vágyon kívüli, vagy síkjához képest nem transzcendens, de nem is tar-

tozik az egyének belső világához. A legfinomabb ölelés is lehet annyira erős, mint egy orgazmus; az orgazmus nem több ugyanis egy ténynél, mely ráadásul meglehetősen tolokodó a vágyhoz viszonyítva, és saját jussát követeli. Minden megengedett: ami számít egyedül az, hogy az öröm a vágy fluxusa legyen, Immanencia, nem pedig egy olyan cselekvés, mely megszakítja a vágyat, vagy a három fantom egyikétől teszi függővé azt: a belső hiánytól, egy magasabb transzcendenciától vagy a megévezető külsőségektől.⁶ Hogyha a vágnak nem célja a gyönyör, ez nem egy leküzdhetetlen hiány kielégítésére történik, hanem épp ellenkezőleg, annak pozitív jellege miatt, tehát egy konzisztencia-sík érdekében, melyet kirajzol.

Kr. 982 és 984 között a kínai taoista tanulmányok nagy japán fordításkötete készült el. Ezekben tetten érhetjük a női és férfi energiák intenzitásfolyamának létrejöttét, egy olyan körfolyamatét, melyben a nő játssza az ösztönös vagy veleszületett (Yin) szerepet, melyet a férfi kisajátít, vagy át sugárzik a férfira, úgy hogy, ezeknek az átköztetett erőknél köszönhetően, a férfi energiái még inkább ösztönszerűnek tűnnek fel: íme az erők felerősítése.⁷ Ennek a keringésnek és megsokszorozásnak a feltétele, hogy a férfinak ne legyen magómlése. Nem arról van szó tehát, hogy belső hiánynak ismerjük el a vágyat, sem pedig arról, hogy a kielégülést késleltetve egy exteriorizálható többletértéket hozzunk létre, hanem az a cél, hogy egy szervek nélküli test jöjjön létre, a Tao, egy olyan immanenciamező, melyben a vágy semmit sem hiányol, és ezért nem is szorul semmilyen külső vagy transzcendens feltételre. Az is igaz, hogy az egészet a szaporodás célulvűsége felől is olvashatjuk (mint a legmegfelelőbb pillanatban történő ejakuláció technikája), és a persze a konfucianista filozófia ezt is teszi. De ez a vágy kezelésnek csak egyik oldalára igaz, arra az oldalra, melyet a rétegek, organizmusok, az Állam, a család, stb. fele mutat. Ugyanez nem igaz viszont a Tao másik oldala tekintetében, mely a rétegek elmosását szorgalmazza, és a vágnak egy saját konzisztenciamezőt határol el. A Tao

⁶ Az udvari szerelemről és radikális immanenciájáról, mely kizárja úgy a vallásos transzcendenciát, mint a külsődleges hedonizmust, lásd Réne Nelli: *L'érotique des troubadours*. 10–18, különösképpen I, 267, 316, 358, 370; I, 47, 53, 75. és I, 128: „a lovagi és udvari szerelem között az egyik legnagyobb különbség az, hogy a lovagoknál mindig olyan érték jelenik meg a szerelemre való érdemesség indoklásaként, mely kívül áll magán a szerelmen”, míg az udvar rendszerében ez az indoklás belsővé válik, a harci erények helyébe egyfajta „érzelmi heroizmus” lép, mely a háborús gépezet egy mutációja.

⁷ Robert Hans van Gulik: *La vie sexuelle dans la Chine ancienne*. Paris, Gallimard, 1971. Jean Francois Lyotard kommentárja in.: *Économie libidinale*. Paris, Ed. de Minuit, 1975. 241–251.

mazochista? Az udvari ember taoista? Ennek a kérdésfeltevésnek nincs semmi értelme. Az immanenciamezót vagy konzisztenciasíkot meg kell építeni; emellett viszont nagyon különféle társadalmi formációkban, különféle szerveződésekben foglalhatunk helyet, vagy lehetünk perverzok, művészek, tudományosak, misztikusok, politikuskok, de mindezek nem ugyanolyan típusú szervek nélküli testet hoznak létre. Darabról darabra kell megépíteni, oda kell figyelni a helyre, a feltételekre, a technikákra, egyik nem cserélhető fel a másikkal. A kérdés inkább annak a megérzése, hogy a részek tudnak-e egymáshoz kapcsolódni, és ha igen, milyen áron. Az ugyanis kétségtelen, hogy vannak félelmetes keresztvezések. A konzisztenciamező az összes SznT együttese, tiszta immanencia, melyből egy rész lehet kínai, egy másik amerikai, középkori, piti-perverz, de mindez egy általános deterritorizáció folyamatában, melyben mindenki úgy igyekszik, ahogy tud, azt tesz, amit lehet, egy izlés alapján, melyet egy Énből sikerült magának kiszakítani, egy olyan politika alapján, melyet ilyen vagy olyan szerveződésből poroltunk le és olyan procedúra alapján, melyet saját eredetéből vezetett le.

Megkülönböztetünk: (1) olyan SznT-ket, melyek típusuk, műfajuk, alaptulajdonságuk tekintetében térnek el egymástól, például a drogos SznT Hidegérzete, a mazochista SznT Fájdalomérzete, mindegyik saját 0 fokán, mely a produkció alapelve (*a remissio*), (2) az, ami minden SzT-vel történik, azaz a módusok, a létrejövő intenzitások, hullámok és vibrációk, melyek áthaladnak rajta (*a latitudo*); (3) az összes SznT esetleges együttese, a konzisztenciamező (az *Omnitudo*, melyet néha csak SznT-nek nevezünk). – Tehát a kérdés összetett; nemcsak az, hogyan hozzunk létre SznT-t, vagy hogyan hívjuk életre a megfelelő intenzitásokat, melyek nélkül üres maradna – ez nem pontosan ugyanaz a kérdés. De továbbá: hogyan érzük el a konzisztenciasíkot? Hogyan varrjuk össze, hogyan fagyasszuk össze, hogyan egyesítsük az összes SznT-t? Hogyha ez egyáltalán lehetséges, akkor csak úgy jöhet létre, ha egyesítjük az összes SznT minden intenzitását, minden intenzív folytonosság kontinuumát hozva létre. Nem kellene vajon szervezetek egy SznT megalkotásához, nem kell egy nagy

absztrakt Gépezet, hogy a konzisztenciamezót megteremtsük? Bateson fennsíkoknak nevezi a folytonos intenzitás területeit, melyek olyan módon vannak megalkotva, hogy egy külső végződés ne tudja megszakítani őket, továbbá, hogy ne irányuljanak egy csúcspont felé: ilyen például a Bali szigetek társadalom néhány szexuális és agresszív szokása. Egy fennsík az immanencia egy darabja. Minden SznT fennsíkokból, platókból épül fel. Minden SznT, ugyanakkor, maga is egy plató, mely az immanenciasík többi platójával kommunikál. Az SznT az átmenet egy összetevője.

A *Héliogabale* és a *Tahumatas* egy újraolvasása: Mert Héliogabale Spinoza, Spinoza az újraélesztett Héliogabale. És a Tahumarák a kísérlet, a peyotl. Spinozának, Héliogabale-nak és a kísérletnek ugyanaz a szerkezete: az anarchia és az egység egy és ugyanaz a dolog, nemcsak az Egy egysége, hanem egy sokkal furcsább egység is, melyet csak egy sokaságról mondhatunk el.⁸ Ezt mutatja ki Artaud két könyve: a fúzió multiplicitását, a fúziót, mint a végtelen nulla lehetőségét, mely konzisztenciamező, Anyag istenek nélkül, elvek, erők, esszenciák, szubsztanciák, elemek, áthelyezés, előállítás, a létmódok, mint létrejövő intenzitások, vibrációk, fuvallatok. Számok. És végül annak a nehézsége, hogy elérjük a megkoronázott Anarchia ezen világát, hogyha a szerveknél maradunk, „a máj a bőrt megsárgítja, az agy vérbajjal fertőződik, a belek bűzt bocsátanak ki”, hogyha a szervezetbe zárva maradunk, vagy egy olyan rétegben, amely gátolja a fluxust és hozzálancol itteni világunkhoz.

Szépen lassan rájövünk, hogy az SznT egyáltalán nem a szervek ellentéte. Ellenségei nem a szervek. Ellensége a szervezet, mint olyan. Az SznT nem a szervekkel, hanem a szervek olyan szerveződésével áll harcban, melyet organizmusnak nevezünk. Az igaz, ugyan, hogy Artaud a szervek ellen lázad fel, de valójában a szervezetet kárhoztatja: *A test az test. Egyedül van. Nincs szüksége szervekre. A test sosem lehet szervezet. A szervezetek a test ellenségei.* Az SznT nem mond ellent a szerveknek, hanem „valódi szervei” révén, melyeket meg kell fabrikálni, helyükre kell rakni, ellentmond a szervezetnek, az organizmus szerves szerveződésének. *Az Isten ítélete*, az isteni ítélet rendszere, a teológia,

⁸ Antonin Artaud: *Héliogabale. Oeuvres complètes*. VII. Paris, Gallimard, 1967. 50–51. Igaz ugyan, hogy Artaud az Egy és a sokféle dialektikus egységét is bemutatja, mely az Egyre visszavezetve megszünteti a Sokat. Egyfajta hegeli jelenséget fabrikál *Héliogabale*-ből. De ez csak egy szófordulat, mert a sokaság már a kezdetben túlhalad minden ellentétetést, és megszünteti a dialektikus mozgást.

pontosan Annak a műveleteit jelölik, aki egy szervezetet hoz létre, a szervek olyan rendszerét, melyet organizmusnak nevezünk, mert nem tudja elviseelni az SznT-t, mert üldözőbe veszi, kibebezi, hogy elébe kerülhessen. A szervezet már maga az Isten ítélete, melyből az orvosok hasznot hajtanak, és hatalmukat merítik belőle. A szervezet egyáltalán nem test, nem SznT, hanem az SznT-nek csak egy rétege, azaz a felgyülemlés egy jelensége, koaguláció, ülepedés, mely formákat, funkciókat, kötéleket, domináns és hierarchikus szerveződéseket, szervezett transzcendenciákat hoz létre, hogy saját hasznára fordítsa. A rétegek a kapcsok a csipeszek. „Kössenek fel ha úgy tartja kedvük”. Soha nem szűnünk rétegekbe rendeződni. De vajon ki ez a mi, mely más, mint az én, mivel a szubjektum, akárcsak a szervezet, egy réteghez tartozik és attól függ. És azonnal válaszolunk: az SznT az, ő maga, a jeges valóság, melyen lerakódások, üledékek, koagulációk, berakások, lehajlások képződnek és szervezetet hoznak létre – egy jelentést és egy alanyt. Rajta méretik meg az isteni ítélet, és ő az aki elszennvedí. A felületén kezdeményeznek a szervek olyan kompozíciós viszonyokat, melyek a szervezethez vezetnek. Az SznT felkiált: szervezet lettem! jogtalanul kettétűrték! elrabolták a testemet! Az Isten ítélete megragadja immanenciájánál fogva, és szervet csinál neki, jelentést ad, alannya teszi. Ő a rétegzett. Nagyon helyes, hogy két pólus között oszcillál, a rétegződés felületei között, melyek betörnek, és alávet magát az ítéletnek, elterül egy konzisztenciamezőn és megnyílik a kísérletezés számára. Hogyha azt mondjuk, hogy az SznT egy határ, melyet mindig megkísérünk elérni, az azért van, mert mindegyik réteg mögött ott van egy másik, mely maga is egy harmadikba van befogva. Mert sok rétegre van szükség, és nemcsak a szervezet rétegeire, hogy az isteni ítélet megvalósítható legyen. Folyamatos hadiállapot áll fenn a konzisztenciamező, mely felszabadítja az SznT-t, áthatol rajta és kibontja minden rétegét, valamint a rétegződés felületei között, melyek blokkolják és megtörik az SznT-t.

Vessünk egy pillantást a velünk kapcsolatba lépő három legfontosabb rétegre, azokra, melyek a legközvetlenebb módon kötnek meg minket: a szervezetre, a jelentésre és a szubjektivációra. A szervezet felszíne, a jelentés és az értelmezés szemszöge és a szubjektiváció, az alannya válás mozzanata. Rendeződni fogsz, szervezet leszel, artikulálni fogod testedet – mert, ha nem, romlott gazember vagy. Jelölő leszel és jelölt, értelmező és értelme-

zett – mert egyébként nem leszel más, mint egy deviáns. Alany leszel és ekként rögzülsz is, egy kijelentés alanyává zsugorodó kijelentő alanya – mert, ha nem csak egy csavargó leszel. A rétegek együttesével szemben az SznT a dezartikulációt (vagy az n számú artikulációt) hangsúlyozza, mint a konzisztenciamező tulajdonságát, a kísérletezést, mint a mezőn végzett műveletet (nem jelölő, tilos az értelmezés!), a nomadizmust, mint mozgást (akár egy helyben is, mocorogj, sose hagyjuk abba a mozgást, mely helyváltoztatás nélküli utazás, deszubjektíváció). Mit jelenthet dezartikulálni, megszüntetni a szervezetben való létezést? Hogyan határozzuk meg, mely pontokon egyszerű, mi az amit nap mint nap megcselekszünk? Mi a kellő elővigyázatlanság szintje, az egyes adagok, és hol a túlادagolás határa? Nem rontunk rá kalapáccsal, hanem nagyon finom szikével fogunk eljárni. Felfedezzük az önmegsemmisítést, melyet nem szabad a halál lüktetésével összetéveszteni. A szervezet szétszedése sosem jelentett öngyilkosságot, hanem a szervezet megnyitását: olyan kapcsolódási pontok felé, melyek egyfajta berendezkedéshez vezetnek; keringések, összetalálkozások, szintek és küszöbök felé; különböző átjárók és az intenzitás elosztói felé, territóriumok és deterritorializációk felé, melyeket egy fölmérő módszereivel térképezhetünk fel. A szervezet szétszerelése semmivel sem nehezebb feladat, mint a többi réteg lebontása: a jelentés és a szubjektívációé. A jelentés az elmét ugyanúgy ragasztja össze, mint a szervezet a testet és nem is könnyebb elbontani sem. És ami az alanyt illeti, hogyan szabaduljunk meg a szubjektíváció támaszpontjaitól, melyek fogva tartanak, és egy domináns realitásba ágyaznak minket? Tépjük ki a tudatot az alanyiságból, hogy a felfedezés egy hatékony eszközt készítjük el belőle, szakítsuk ki a tudattalant a jelentés és értelmezés béklyói közül, hogy egy érdemleges eredményre jussunk – mindkettő olyan feladat, mely sem könnyebb sem nehezebb, mint a test és a szervezet különválasztása. Mindhárom vállalkozás közös eleme az elővigyázatlanság kell, hogy legyen, és hogyha a szervezet szétszedése közben a halált súroljuk, akkor egyben a hamisat, az illúziót, a hallucinációt, a pszichikai halált is súrolni fogjuk, amikor a jelentéstől és a szubjektívációtól próbálunk megszabadulni. Artaud minden szavát gondosan megfontolja és mérlegeli: a tudat „tisztában van azzal, mi a jó neki, és mi nem ér egy fabatkát sem, tehát, hogy melyek azok az érzelmek és gondolatok, melyeket veszély nélkül és haszonnal hoz

létre, és melyek a végzetesek szabadságának gyakorlása szempontjából. Pontosan tudja meddig ér el lénye, és azt is, hol nem járt még, hova nem is mehet el, anélkül, hogy az irrealitásba, az illuzórikusba, a meg nem csináltba, az elő nem készítettbe torkollana... Olyan sík, ahova a normális tudat nem ér el, de ahova Ciguri elvisz minket, és amely minden költészet misztériuma. De egy második sík is lakozik minden emberi lényben, mely homályos, alakatlan, ahova a tudat nem hatolt be, de amely körülöleli, mint egy kivilágítatlan meghosszabbítás vagy fenyegetés, amelyik éppen fennáll. És amely a maga során ugyancsak izgató érzeteket, percepciókat bocsát ki. Ezek a szemérmetlen fantazmák, melyek a beteg tudatot befolyásolják. Nekem is voltak ilyen hamis érzeteim, hamis percepciók, melyekben hittem.”⁹

A szervezetből mégis hagyni kell magnak valamennyit, hogy minden hajnalban újraalakulhasson. A jelentés és értelmezés morzsáit is meg kell őrizni, hogyha csak azért is, hogy a saját rendszerével szembeesítsük, amikor a körülmények úgy kívánják, amikor a dolgok, az egyének, vagy maga a helyzet erre kötelez. És a szubjektivitás kis adagjait is tegyük félre, hogy a domináns valóság kihívásaira válaszolni tudjunk. Csak mímeljük a rétegeket, ha kell. Nem érhetjük el az SznT-t és konzisztenciamezejét, hogyha megadjuk magunkat a vadságnak. Ezért találjuk magunkat szembe, rögtön az elején, a gyászos és kiürült testek paradoxonával: *a szerveiktől* fosztották meg őket, ahelyett, hogy nyugodtan és módszeresen megkeresték volna azokat a pontokat, ahol a szervek együttes organizmusát, a szervezetet tudták volna szétszedni. Az SznT létrehozását több ponton is el tudták véteni, vagy nem is jött létre egyáltalán, vagy, ha sikerült is többékevésbé megalkotni, mégsem történt semmi rajta, az intenzitások nem keringtek vagy megakadtak valahol. Mindez amiatt van, mert az SznT folyamatosan lebeg az öt rétegző felületek és a felszabadító síkok között. Ha túl erőszakos mozdulattal kísérleljük meg felszabadítani, hogyha kellő elővigyázatosság nélkül ugorjuk át a rétegeket, önmagunkat pusztítjuk el, belefulladunk egy fekete anyagba, vagy akár egy katasztrófát is előidézhetünk, ahelyett, hogy a sikot megrajzolnánk. A legrosszabb nem az, hogy rétegzettek maradunk – vagy a szervezet, a jelentés, a szubjektum foglyai –, hanem,

hogy egy öngyilkos vagy őrült kirohanással felkavarjuk a rétegeket, melyek így betemetnek és súlyosabbak leszünk, mint valaha. Íme tehát a helyes eljárás: helyezkedjünk el egyik rétegen, kísérletezzünk az általa felkínált lehetőségekkel, keressük meg a megfelelő helyet a későbbi mozgásokhoz, deterritorializációhoz, térképezzük fel a lehetséges menekülési útvonalakat, próbáljuk is ki őket, ellenőrizzük a fluxusok találkozási pontjait itt-ott, indítsuk el szegmensről szegmensre az intenzitás adagjait, így szereve meg lassacskán egyre több földdarabot. Ez a rétegeken végzett igen alapos és lassú művelet, melynek során szabaddá tesszük a menekülési utakat, futtatjuk és keringetjük a fluxus adagjait, hogy létrehozzuk az SznT-hez szükséges intenzitások folytonosságát. Összekapcsolni, keresztezni, továbbhaladni: mind egy „diagramm”, a jelentés és szubjektív programok ellen. Egy szociális szerveződésben vagyunk; nézzük tehát meg, hogyan rétegződik számunkra, bennünk, azon a helyen, ahol mi vagyunk; szedjük szét a rétegeket, melyek a magunk rögzítési helyénél mélyebben vannak; hozzuk finom ringásba a rendszert, úzzuk a konzisztenciamező szélére. Csak itt mutatkozik meg igazi valójában, mint a vágyak hálózata, fluxusok csokra, intenzitások kontinuum. Megépítettük saját kis gépünket, mely készen áll arra, hogy esetlegesen más kollektív gépekre telepedjen. Castaneda leír egy hosszú kísérletsort (nemigen számít, hogy egy peyotl-ról, vagy bármí másról van-e szó): egyelőre azt figyeljük csak meg, ahogy az indián igyekszik megtalálni a megfelelő helyet – ez már magában nehéz feladat –, majd pedig a „szárnyakat” keresi meg, ezután lassan lemond az értelmezésről, fluxusról fluxusra, szegmensről szegmensre megépíti a kísérletezés vonalait, állattá válik, molekulákká esik szét, stb. Mert az SznT mindezt jelenti, feltétlenül egy Hely, mindenképpen egy Sík, mindenképpen egy Kollektíva (egybefoglalva elemeket, dolgokat, növényeket, állatokat, eszközöket, embereket, erőket és mindezek fragmentumait), mert nincs olyan, hogy „az én” szervek nélküli testem, hanem „én” vagyok rajta, ami maradt belőlem, változatlan és alakváltoztató, ami átlépi a küszöböt.

Castaneda könyveinek lapjain, eljuthatunk egy olyan pontra, amikor az olvasó kételkedni kezd egy indián Don Juan létezésében, és még sok más dologban is. De ennek nincs semmi jelentősége.

⁹ Antonin Artaud: *Les Tarahumaras Oeuvres complètes*. IX. Paris, Gallimard, 1971. 34–35.

Hogyha ezeket a könyveket inkább a szinkretizmus, mint az etnográfia szelleme hatja át, annál jobb: inkább egy kísérlet protokollja, mint hiteles beszámoló az iniciációról. Nézzük mit ír a negyedik könyv, az *Histoires de pouvoir* [A hatalom története] a „Tonal” és „Nagual” fogalmak megkülönböztetéséről. A *tonal*nak, úgy tűnik, egyetlen kiterjedése van: ő az organizmus, és minden ami szervezett és szervező; de ugyanakkor ő a szignifikancia, minden ami jelentéssel bír és jelentést hoz létre, minden ami az értelmezés, a magyarázat prédája lehet, minden ami megjegyezhető, valami más alakjához hasonlítható; végül pedig ő az Én [Moi], az alany, az egyén, az egyéni, a szociális vagy historikus, és a mindezeknek megfelelő érzelmek. Röviden a tonal minden, beleértve Istent és az Isten ítéletét is, mivel ő „hozza azokat a törvényeket, melyek segítségével szidalmazni tudja a világot, azaz, mondhatnánk, megteremti a világot.” És mindezek ellenére a tonal mégiscsak egy sziget. Mivel a *nagual* maga is minden. És ugyanaz a minden, azzal a kitételrel, hogy a szervek nélküli test a szervezet helyébe lép, a kísérlet helyettesít minden értelmezést, mert nincsen már szükség rá. Az intenzitás fluxusai, ezek folyamai, rostjai, kontínuumai és hatásaik kereszteződései, a szél, egy finom szegmentáció, a mikro-percepciók az alany világát felváltották. A létrejövés, állattá, molekulává válás helyettesíti a történelmet, legyen az egyéni vagy általános. Végére is a tonal mégsem annyira egyetlen: magában foglalja a rétegek összességét, és mindent, ami a rétegekhez vonatkozatható, a szervezet szerveződését, a jelölhető értelmezéseit és magyarázatait. A *nagual*, ezzel szemben szétszedi a rétegeket. Így ez már nem lehet működő szervezet, csak egy SznT, amely itt felbukkan. Ezek már nem magyarázatra váró tettek, álmok és fantazmák, melyeket értelmezni kell, a gyerekkor emlékei, szavak, melyeknek értelmet kell adni, hanem csak színek és hangok, képződmények és intenzitások, (és hogyha kutnyává változol, ne kérdezd meg, hogy a kutya, amellyel játszol, éppen álom vagy valóság, hogyha az a te „kurva anyád”, vagy valami még cifrább). Ez már nem egy Én, amely érez, cselekszik és visszaemlékezik, hanem egy csillogó kód, sárga és gőzölgő, melynek affektusai vannak és sebességeket, mozgásokat tapasztal. De ami a legfontosabb az, hogy ne egyetlen csapással terítsük le a tonalt. Lassacskán kell csökkenteni, korlátok közé szorítani, szűkíteni, kitisztítani azt, megkeresve az arra megfelelő pillanatokat. Meg kell őrizni valamennyit

belőle, ahhoz, hogy túléljük a *nagual* rohamát. Mert a *nagual*, amikor kitör, szétrombolja a *tonal*t, létrehoz egy olyan szervek nélküli testet, mely minden réteget átvág, de könnyen egy nulltestté alakulhat, mely tiszta önmegsemmisítés, mely csak a halálhoz vezet: „a *tonal*t minden áron meg kell védeni”.

Még nem válaszoltuk meg a kérdést: miért kell annyi veszéllyel szembenézni? Miért kell rögtön olyan elővigyázatosnak lennünk? Azért, mert nem elég absztrakt módon ellentétbe állítani a rétegeket és az SznT-t. Azért, mert az SznT-t már a rétegekben is kimutathatjuk, nemcsak a rétegektől megfosztott konzisztenciasíkon, de egy teljesen más formában. Tekintsük rétegeknek a szervezetet: mindenképpen van egy olyan SznT, mely ellenáll a szervek organizmusba rendeződésének, továbbá van egy olyan SznT is, mely magához a szervezethez tartozik az adott rétegen. *Rákos szövet*: minden egyes pillanatban, minden másodpercben egy sejt rákossá válik, megbolondul, gyarapodni kezd és elveszti alakját, mindennek ellentmond, és a szervezetnek vissza kell térítenie törvényei keretébe, újból rétegeket kell rajta létrehoznia, nemcsak azért, hogy ő maga túlélje, hanem azért is, hogy lehetővé váljon a szervezetből való kimenekülés, hogy létre lehessen hozni „a másik” SznT-t is a konzisztenciamezőn. Tekintsük most a jelentés síkját: itt is megtaláljuk a rákos szövetet, ez esetben a jelentését, a despota rügyező testét, mely meggátolja a jelek minden áramlását, ugyanúgy, ahogy azokat a jelentéseket is blokkolja, melyek a „másik” SznT-n jönnének létre. Vagy itt a szubjektumképződés fuldaadozó teste, mely még inkább lehetlenné teszi a felszabadítást, sőt a szubjektumok elkülönülését sem engedi meg. Vagy vehetjük bármelyik szociális alakulatot, bármelyik államgépezetet, nem nehéz belátnunk, hogy mindenkinek megvan a maga SznT-je, mely kimarja, kisarjasztja, elborítja és kisajátítja a szociális mező együttesét, a rivalizálás és agresszió, de ugyanakkor a szövetségesség és cinosság viszonyait kezdeményezve. Ilyenek például a pénz SznT-je (az infláció), az Állam SznT-je, a katonaságé, a gyáraké, a városé, a Párté, stb. Hogyha a rétegek létrejöttét alvadás, üledékképződés hívja életre, elég a rétegződés kissé felgyorsult üteme egyik szinten, ahhoz, hogy a elveszítse alakját és artikulációit, és magában – vagy a megfelelő formációban, gépezetben – létrehozza a rá jellemző tumort. A rétegek megteremtik saját totalitárius, fasiszta SznT-jüket, a konzisztenciamező félelmetes karikatúráit. Nem elég tehát, hogy kiválogassuk a konzisten-

ciások telített SznT-it, valamint a rétegek roncsain megtelepedő üres SznT-eket, melyek a túl erőszakos rétegbontás során keletkeztek. A burjánzásnak indult rétegeken számot kell adnunk továbbá a rákos SznT-kről is. A *három test problémája*. Artaud állította, hogy a „sík” belsejében ott van az a másik mező is, amely minket körülvesz, „mint egy kivilágítatlan meghosszabbítás vagy fenyegetés, amelyik éppen fennáll”. Ez egy harc, de olyan, mely sohasem biztosítja az e fogalomhoz illő átláthatóságot. Hogyan gyártsunk SznT-t, úgy, hogy ami létrejön mégse legyen a bennünk lakozó fasiszta rákos szervek nélküli teste, vagy egy drogos üres SznT-je, vagy egy paranoiásé, hipochonderé? Hogyan tudnánk megkülönböztetni a három testet egymástól? Artaud folyamatosan beleütközik ebbe a problémába. Figyeljük meg, milyen bámulatos könyvének, az *Istenítélettel végezni* címűnek, a szerkezete: elsőként Amerika rákos testét bírálja, majd a háború és a pénz testeit, kárhóztatja azokat a rétegeket, melyet „kaká”-nak nevez; melyekkel szemben az igazi Mezőt állítja, akkor is, hogyha ez csak a Tarahumarák, vagy a peyotl indiánok kis patakja; de tisztában van, ugyanakkor a túl hirtelen, elővigyázatlan rétegtelenítés veszélyeivel is. Artaud szüntelenül szembeszegül ezekkel és szétbombázza. *Levél Hitlerhez*: „Kedves uram! 1932-ben a berlini Ider kávéházban megmutattam önnek, azon az éjszakán, amikor megismerkedtünk, és kevéssel azelőtt, hogy ön hatalomra került, az ellenem felállított gátakat egy térképen, mely nem csak egy egyszerű földrajzi térkép volt, egy erőszakos akció során többféle síkon, melyeket ön mutatott meg nekem. Hitler, én ma lerombolom ezeket a gátakat! A párizsiaknak szükségük van a gázra. Maradok örök híve A. A – P. S. Természetesen, kedves Uram, ez nem annyira kérdés, mint inkább figyelmeztetés...”¹⁰ Az a térkép, amely nemcsak földrajzi, valami olyasmi, mint egy SznT intenzitásainak térképe, amelyen a gátak a küszöböket jelölik, és a gáz a hullámokat, vagy a fluxust. Mégha Artaud-nak nem is sikerült a maga számára, valamiben mégis sikerrel járt el, mindannyiunk szempontjából.

Az SznT tojás. De a tojás nem regresszív: épp ellenkezőleg, maga a tökéletes kortárs, mindig magával hordja, mint a saját kísérleti közegét, a hozzárendelt közeget. A tojás a tiszta intenzitás közege, a spatium és nem az extensio, a Null intenzitás,

mint produkciós alapelv. A mítosz és tudomány egy alapvető összefonódását érhetjük tetten itt, az embriológiáét és a mitológiáét, a biológiai tojás és a pszichikus és kozmikus tojásét: a tojás mindig ezt az intenzív valóságot jelöli, mely nem különbségek nélküli, hanem egy olyan egység, melyben a dolgok, a szervek csak grádiensek, migrációk, a szomszédosság zónái alapján különböznek. A tojás az SznT. Az SznT nem a szervezet „előtti”, hanem vele egyidejű, létrejötte sosem szűnik meg. Hogyha a gyerekkorhoz kapcsolódik, ez nem abban az értelemben igaz, hogy a felnőtt visszacsúszik a gyermekkorba, a gyerek meg az Anyához, hanem abban, hogy a gyermek, ahogy a dogon ikrek, akik a méhlepény egy darabját magukkal hozzák, az anya szerves alakjából egy olyan anyagot tépve ki, mely intenzív és nem rétegezett, mely épp ellenkezőleg a múlttal való örök szakítást valósítja meg, tapasztalatait, jelenlegi kísérleteit. Az SznT a gyerekkor blokkja, létrejötte és nem emléke a gyermekkor-nak. Nem a felnőtt „előtti” gyermek, sem a gyermek „előtti” anyja: ez az anya, a gyermek és a felnőtt szigorú egyidejűsége, sűrűségük és intenzitásaik összehasonlító térképe, és a térkép összes változóit. Az SznT pontosan ez az intenzív csíra, ott, ahogy nincs is ilyen, ahol nem lehet szülőről és gyermekről beszélni (szerves reprezentáció). Ez az, amit Freud nem értett meg Weissmann gondolatmenetében: a gyermek a szülők kortársa, mint csíra. Olyannyira, hogy a szervek nélküli test sohasem az enyém, a tied. Mindig egy test. Nem vetit inkább a jövőbe, mint a múltba. Mindig egy zavar, egy befelé csavarodás, de olyan, amely kreatív és mindig kortársi. A szervek eloszlanak az SznT felületén, de a test formájától teljesen független módon, az alakzatok kontingensek lesznek, a szervek már nem többek megképződő intenzitásoknál, fluxusok, küszöbök és grádiensek. „Egy” has, „egy” szem, „egy” száj: a határozott névelő semmiben sem szenved hiányt, nem meghatározatlan, vagy megkülönböztetés nélküli, hanem az intenzitás tiszta meghatározottságát fejezi ki, az intenzív differenciát. A határozott névelő a vágy (vak)vezetője. És szó sincs egy feldarabolt, szétpattintott testről, vagy test nélküli szervekről (TnSz). Az SznT pontosan az ellentéte ennek. Egyáltalán nincsenek feldarabolt szervek, egy elveszett egységhez viszonyítva, sem visszaút az elhatárolatlan felé egy jól behatárolha-

¹⁰ Vö.: *Cause commune*, 1972/10.

tó valóság viszonylatában. Csak a szervek intenzív célszerűségeinek eloszlását látjuk, pozitív határozatlan névelőkkel, egy közösség vagy sokaság keblén, egy szerveződésben, követve az SznT-n munkálkodó gépszerű kapcsolódási pontokat. *Logos spermaticos*. A pszichoanalízis abban tévedett, hogy a szervek nélküli test jelenségeit regressziókként fogta fel, vagy projekciókként, fantazmákként, egy *testkép* viszonylatában. De így csak a dolgok fonákját ragadta meg, és a családi fotókat, a gyermekkori emléknymokat, a részleges tárgyakat az intenzitások világszintű térképének tekintette. Semmit sem értett a tojásból, sem a határozatlan névelőkből, sem egy olyan közeg kortársi jellegéből, amely sohasem szűnik meg létrejönni.

Az SznT vágy: órá és általa vágyakozunk. Nemcsak azért, mert ő a vágy konzisztenciamezeje vagy immanenciasíkja; hanem akkor is, amikor a könyörtelen rétegtelenítés légüres terébe bukik le, vagy a strátum rákos elburjánzásában vész el, akkor is maga a vágy marad. Idáig tud elhatolni a vágy: akár saját megsemmisülését is kívánva, és kívánva mindent, aminek van hatalma az elmúlásra. Vágy a pénz után, vágy a hadsereg után, a rendőrség és az Állam után, fasiszta vágy, még maga a fasizmus is vágy. Mindig vágy is van, amikor egy SznT létrejön, ilyen vágy olyan vonatkozásnak köszönhetően. Ez nem ideológia, hanem a tiszta anyag problémája, fizikai, biológiai, pszichikai, szociális vagy kozmikus anyag jelensége. Ezért egy skizo-analízis alapvető anyagi feltétele és problematikája azt meg tudni, hogy megvannak-e az eszközeink a különbségtévesztésre, hogy el tudjuk-e választani az SznT-t a hasonmásaitól: az üveges, üres testektől, a rákos testektől, az önkényuralmi és fasiszta testektől. A vágy próbája nem a hamis vágyak leleplezése, hanem a vágyon belül kiemelni azt, ami a rétegek sokasodásához vezet, vagy éppen a rétegek túl erős szakos lerombolásához, és melyek azok, amelyek egy konzisztenciamező létrejöttét támogatják (tartjuk szemmel magunkban a fasisztát, de az öngyilkost és az örültet is). A konzisztenciasík nem csak minden SznT összessége. Van olyan, akít elutasít, ő maga választ, annak az absztrakt masinának a se-

gítségével, amely őt is létrehozza. És tudni kell egy SznT-n belül is (mazochista test, drogos test, stb.) elkülöníteni azt, ami beépíthető vagy nem a síkba. Lehetséges-e a drogos vagy öngyilkos test fasiszta használata, és emellett egy olyan használat is, amely megfelel a konzisztenciamezőnek? Vagy maga a paranoia: el tudunk képzelni egy ilyen kettős használatot? Amikor minden SznT összességét felvetjük, mint egy egységes anyag szubsztanciális tulajdonságait, ezt szigorú értelemben csak a konzisztenciamezőre érthetjük. Csak ez tudja létrehozni az összes kiválasztott, teli SznT közösségét (ellentétben az üres vagy rákos testek gyülekezetével). Milyen jellemzőkkel bír egy ilyen közösség? Vajon csak logikai tulajdonságai vannak? Vagy azt mondhatnánk, hogy minden SznT a maga műfajában identikus vagy analóg hatásokat hív életre, mint az összes többi? Vajon az a hatás, amit a drogos elér, vagy a mazochista, más módokon is létrehozható a mező feltételeinek felhasználásával? A legvégső határon: drog nélkül bedrogozni vagy tiszta vízzel lérszegedni, mint Henry Miller kísérletében? Vagy még inkább: van-e tényleges anyagáramlás, egy intenzív folytonosság az összes SznT között? Kétségkívül, minden lehetséges. Csak egy dologra figyeljünk oda, azonban: a hatások azonosságát, a műfajok folytonosságát, az összes SznT együttesét a konzisztenciamezőn csak úgy teremthetjük meg, hogyha rendelkezésünkre áll egy olyan absztrakt gép, mely beteríti a testeket és meghúzza a határokat, és olyan szerveződések segítségével, amelyek képesek a vágyra rátelepedni, hogy hatékonyan fogják munkára azokat, hogy biztosítsák a kapcsolatok folyamatosságát, a transzverzális kötelékeket. E nélkül a mező SznT-i műfajukba zárva rekednek, marginálissá lesznek, pusztá eszközökké zsugorodnak, mialatt a „másik síkon” győzelmet aratnak fellettük a rákos vágy üres hasonmások.

(Gilles Deleuze–Felix Guattari: *Comment se faire au corps sans organes*. In: *Minuit* No. 10. Szeptember 1974. 56–84.)

Fordította: Szabó Attila